

GRGUR BUČIĆ - POPIS NAMETNIKA NA KULTURAMA I BILJKAMA OTOKA HVARA

U ovom se radu prikazuju rezultati istraživanja rukopisa prirodoslovca Grgura Bučića koji je pronađen u arhivskoj građi Prirodoslovnog muzeja Split. Radi se o popisu (1896. - 1903. god.) nametnika na kulturama masline, vinove loze, žitarica, murvi, oleandru i agrumima, ali i na drugim biljkama s otoka Hvara. Dodatak je i nova spoznaja da je Grgur Bučić surađivao i s austrijskim botaničarem Gottliebom Haberlandtom.

Ključne riječi: Grgur Bučić; Hvar; prirodoslovlje; kulture i biljke; popis nametnika

Metodologija rada

Tijekom pregleda arhivske građe u Prirodoslovnom muzeju Split naišli smo na rukopis Grgura Bučića, za koji se smatralo da je popis biljaka vezan uz njegov herbarij. Muzej je naime u posjedu omanjeg herbarija Grgura Bučića, a sam herbarij još je u muzeološkoj obradi. Podrobnijim uvidom (iščitavanjem rukopisa i prijevodom) ustanovljeno je da se radi o kronološkom popisu nametnika i bolesti na maslini, vinovoj lozi, žitaricama, murvi, oleandru i agrumima koje je Grgur Bučić zapisivao godinama. Rukopis je skeniran na skeneru Plustek OpticPro A 320 L i prezentiran u slikama.

Opći prikaz

O životu i djelu Grgura Bučića (1829. - 1911.) napisani su brojni radovi i studije. Sveobuhvatni prikaz lika i djela Grgura Bučića nalazi se u knjizi Marinka

Petrića¹ u kojoj se na str. 68 spominje *mušica koja je činila velike štete vinovoj lozi, a koja je u stručnoj literaturi nazvana Orellia buccichi* (u današnjoj znanstvenoj literaturi ova mušica naziva se *Carpomya vesuvuana* Costa 1854). Ovo je jedini spomen nekog nametnika u knjizi, iako je poznato da je Grgur Bučić slao primjerke kukaca poznatim entomolozima, pri čemu ne sumnjamo da je među primjercima bilo i nametnika. U ovom do sada nepoznatom popisu, koji obuhvaća razdoblje od 1896. do 1903. godine, Bučić sustavno zapaža i bilježi nametnike na pojedinim kulturama: maslini, vinovoj lozi, žitaricama, murvi, oleandru i agrumima, ali i na drugim biljkama s otoka Hvara. Ovim popisom obogaćuje se spoznaja o prirodoslovnom radu i društvenom djelovanju Grgura Bučića na otoku Hvaru.

Rezultati

Popis nametnika od 1896. do 1903. godine sačinjen je prema popisu iz djela *Bollettino Entomologia agraria* (Bilten poljoprivredna entomologija). Iz prijevoda popisa da se iščitati sljedeće nametnike koje uočava Grgur Bučić: hrastova infekcija, žitna hrđa *Puccinia graminis*, vinogradarski insekti, crna trulež grožđa *Guignardia bidwellii*, antraknoza ili sušenje plodova masline, podzemni insekti, voćna uš, grinje vinove loze, a uzročnik može biti *Eriophyes vitis* i *Calepitrimerus vitis*, sušenje vinove loze, bijela kohineala vinove loze, *Icerya purchasi* Mask. na agrumima, tuberkuloza breskve, bakterioza murve uzrokovana *Pseudomonas syringae* pv. *mori*, *Cocciniglia arundo*, pepelnica vinove loze koju izaziva *Uncinula necator*, ampelofagni kukci, *Aonidiella pernicioso* na oleanderu, crv grožđa, lisne uši, *Phloeosinus aubei* na čempresu, boginje masline, *Parlatoria ziziphi*, bijela kohineala na običnoj kuriki - *Euonymus europaeus*, bijela kohineala naranče, gljive na murvi, najezda leptira *Zeuzera pyrina*, stonoge, filoksera *Viteus vitifoliae* Fitch (zabilježena 1899. godine), breskvina guba, narančina mušica, uljna muha, zarazno patološko polijeganje pšenice koje uzrokuje *Gaeumannomyces graminis* (Sacc.) von Arx et Olivier, *Coenorrhinus cribripennis*, *Parthenolecanium persicae* na murvi, oleandrova ili bršljanova štitasta uš *Aspidiotus hederae*, anomalije vinove loze uzrokovane šestozubim kukuljičarem *Sinoxylon sexdentatum*, *Liparthrum moria* i *Ceutorhynchus griseus*, razni kornjaši na murvi, *Coccidia* štitarci ili kokecidije na vinovoj lozi, živi obličići, termiti, vunasta lozina uš - *Pulvinaria vitis*, lukova muha - *Delia antiqua*, *Hoplothrips corticis*, paraziti na konjima *Acemyia acuticornis*, na pšenici *Sitophilus granarius* i graškova žiška

---

¹ Marinko Petrić, *Grgur Bučić - pustinjak znanosti u Hvaru*, Hvar, 2018.

Bruchus pisi, plamenjača vinove loze *Plasmopara viticola*, na agrumima *Heliothrips haemorrhoidalis*, *Pseudaulacapsis pentagona*, na murvi *Peritelus sphaeroides*, *Leucaspis riccae*, *Eriophyes vitis*, kloroza loze, pšenična lema *Oulema melanopus*, maslinova mušica *Bactrocera oleae*, na lozi - *Pityriasis dactylopius* uz *Bometina corium* i bijela trulež bobica vinove loze. Na kraju popisa (u prijevodu) stoji sljedeći zapis: *Antennaria olaeophila* Mont. - gljiva na maslini (murvi, oleandru), prema prof. Haberlandt (pismo od 20. srpnja 1903.).

Pismo mu je dakle poslao Gottlieb Haberlandt² (Ungarisch-Altenburg, Mađarska, 28. studenoga 1854. - Berlin, Njemačka, 30. siječnja 1945.), austrijski botaničar, pionir u razvoju fiziološke anatomije biljaka i prva osoba koja je proučavala biljnu kulturu tkiva. Haberlandtov prvi botanički rad pojavio se 1874. g., godinu dana nakon što je stupio na Sveučilište u Beču, gdje je i doktorirao 1876. godine. Otišao je na Sveučilište u Tübingenu (1877.) kako bi studirao kod Simona Schwendenera. Vratio se u Austriju 1880. g. da bi predavao botaniku na Tehničkoj akademiji u Grazu. Haberlandt 1910. g. nasljeđuje Schwendenera na katedri za fiziologiju biljaka na Sveučilištu u Berlinu, gdje je osnovao Institut za biljne studije. U svojoj knjizi *Physiologische Pflanzenanatomie* (Fiziološka anatomija biljaka, 1884.) na temelju funkcije razlikovao je 12 tkivnih sustava. Iako drugi botaničari nisu prihvatili njegov sustav, analiza odnosa između strukture, funkcije i okoliša bila je korisna u proučavanju prilagodbi biljaka na različita staništa.

Zaključak

U popisu nametnika Grgura Bučića kroz razdoblje od 1896. do 1903. godine, Bučić sustavno zapaža i bilježi nametnike na pojedinim kulturama: maslini, vinovoj lozi, žitaricama, murvi, oleandru i agrumima ali i na drugim biljkama s otoka Hvara. U popisu se osim raznih skupina kukaca nalaze, oblici i skupine gljiva koje uzrokuju bolesti ili oštećenja na biljnim kulturama ili na drugim biljkama otoka Hvara. Ovo je, koliko nam je iz literature poznato, prvi sustavni popis nametnika na pojedinim kulturama. Ovim popisom, obogaćuje se spoznaja o prirodoslovnom radu i društvenom djelovanju Grgura Bučića na otoku Hvaru. Na kraju popisa je i naznaka da je gljivu *Antennaria olaeophila* Mont. (sadašnji naziv *Antennariella elaeophila* (Mont., Bat. & Cif.) koja raste na maslini (murvi, oleandru) odredio prof. Haberlandt (pismo od 20. srpnja 1903.). Radi se o austrijskom botaničaru Gottliebu Haberlandtu. Iz literaturnih podataka do sada nije bilo poznato da je Grgur Bučić surađivao s navedenim botaničarem.

² www.britannica.com/biography/Gottlieb-Haberlandt

*Isola delle Isole Venete
contiene i nemici delle piante e degli animali domestici, del
Bollettino di Entomologia Agraria*

Anno	Pagina	Materia	1898. 114. Vite (V. 103)
1896	117	Infusione Quercia	119. Gelso
1897	205	Parassiti dei cereali	120. Fillo.
"	217	Insetti angiosofili	133. Cuciniglia Vite
"	239	Punture nera dell'ava	136. Gelso
"	240	Controcasi	150. Gelso
"	265	Insetti sotterranei	162. "
"	267.	Pirandria del frumento	167. Mela oliv.
"	297.	Insetti agrari	185. Gelso.
"	300.	Quasi della vite	1899. 2. Parlatoria Lycophi.
"	302.	Secume della vite	6. Gelso
"	314	Insetti sotterranei	8. Cuciniglia Evonimo
"	316	Cuciniglia buona vite	31. "
"	329	" " "	34. Gelso
"	346	Effetti del danno della vite.	54. Cuciniglia Olivo
"	361.	Forma Parlatia di agumi	59. Gelso - Sarmago
1898	363	Una tubercola. F. Pisco.	72. Puzza Farfalle Pisco
	3.	Parlatia D. Gelso	81. Arancia Cuciniglia.
	5.	Altera Berleci (Cunio, Anand)	84. Gelso
	25.	Nel vero della vite	103. Arancia Conim
	33.	Forma Parlatia (V. 1897, p. 261)	126. Fillosa
	35.	Coccia Angiosofila	130. Gelso
	38.	Sigacina	136. Cuciniglia
	44.	Abrivella prorsinda (Nektum)	137. Arancia - Cuciniglia
	50.	Osso dell'uovo	140. Contro gli Tulus.
	65.	Insetti agrari	174. Fillosa
	69.	Alfidi	191. Cuciniglia dell'Arancia
	81.	Phloeotinus habes (part. sp. n.)	196. Carbone dei cereali
	83.	Malattia Gelso	199. Malattia del Gelso
	85.	Tajudo Olivo	226. Tajudo del pisco.
	98.	Malattia del Gelso	242. Mela della Arancia.
	103.	Parlatia Vite.	248. Tajudo nell'ulivo.
	106.	Nemici dell'olivo	262. Mela oliv.

Skenirani Bučićev popis nametnika na kulturama i biljkama otoka Hvara

1900. 20. Jelko.	122 Vite. Parasitica
50 "	140 Cypella - Anthomyia orthoga
75 Fumera	146. Vite. Mytilaspis pomorum
125. Fragmenta ofobolo	170. Frijol. - Stenilaspis cupida
148. Fag. vol. Bruchus	177. Parasitica (Cavallotti) (Acronyia subtruncata)
170. Cera - Nera	193. Frijol. (V. 170)
174. Nona olearia	205 - Pivante u granu
175. Rindito oleario	206. Grana - Sytophilus graminis,
177. Curus delipus a melo	Bruchus Pisi.
194. Agrumi - Nona	227. Frijol.
199. Apri	335 Vite. Conospora viticola.
204. Peronospora	241. Agrumi - Helicospis Haemorrhoidalis
242. Nona olearia	277 "
266. Agrumi	1903.3. Acari
6. Plivo Rhyssalus cubensis	11. Tetraspis pentagona
Jelko Lecanium Ferracae	22. Entom. agraria.
"	38. Acari
122. " Agriotes Hederae	41 (T. 11)
146. "	50. Acari
172. Vite. Anomala Vitis	65. Jelko. Pritelus noxius
Linomyza sexdentata	76. Lucaspus Riccae
Sparthrum Mori	81. Acari. Phytoptus vidui.
Pritelus griseus	92. Vite. Clorost
194. Jelko. vari. color. Acari	97. " Acari
248. Vite. Coccidi	114. " Acari
1902. 4. " "	125. Fragmenta. Lemna melanopa
12. " Anguillula	130. Acari
26. - Termitidi	145. "
32. - Parasiti	152. Nona olearia
33. Acari	156. Vite - Frijol. Dactylopus
49. Vite - Acari	Vite. et la. Bonetina Carium
63. Cavdaja	associata.
74. Vite. Coccidi - Vulvaria	158. Vite. Arsenium hancu def. acari.
117. Fitiostria	160. " Melasthe nel 1903.

Skenirani Bučićev popis nametnika na kulturama i biljkama otoka Hvara

Dalibor VLADOVIĆ - Darko STERMŠEK
**GRGUR BUČIĆ – LIST OF PESTS ON CROPS AND PLANTS
OF HVAR ISLAND**

Summary

During the review of archives of the Natural History Museum - Split, we found Grgur Bučić's manuscript. By thorough examination (reading and translating the manuscript), it was determined to be a chronological list of pests and plant diseases on olive tree, vine, cereal crops, mulberry, oleander and citruses. Grgur Bučić recorded these in the period from 1896 to 1903. Except for different groups of bugs, the list also contains nematodes and groups of fungi that cause diseases or damage on crops or other plants of the Island of Hvar. This is the first such list for the Island of Hvar, as we know from professional literature. At the end of the list there is the note that says that the fungus *Antennaria olaeophila* Mont., which grows on olive trees (mulberry, oleander) was determined by professor Haberlandt (Austrian botanist) (a letter from July 20, 1903). Up to now, professional literature data didn't indicate that Grgur Bučić cooperated with the listed botanist.

Keywords: *Grgur Bučić; Hvar; natural history; natural sciences; crops and plants; pest list*